
Oproepen

Historisch Waterbeheer

De natte-plekkenkaarten van Von Frijtag Drabbe

Harry Massop (Alterra) en Nicko Straathof (Natuurmonumenten) zijn op zoek naar de zogenaamde natte-plekkenkaarten van Von Frijtag Drabbe, oud-directeur van de Topografische Dienst. Een voorbeeld van een dergelijke kaart is te vinden op www.historischwaterbeheer.alterra.nl.

De kaart is enkele jaren na de oorlog vervaardigd op basis van het vele luchtfotomateriaal dat er beschikbaar was. Met twee kleuren rood en blauw gaf Von Frijtag Drabbe op topografische kaarten de droge en natte plekken in het land aan. In elk COLN-rapport (Commissie Onderzoek Landbouwwaterhuishouding in Nederland, 1958) valt te lezen dat men bij het vervaardigen van de provinciale COLN-kaarten dankbaar gebruik heeft kunnen maken van de kaarten van Von Frijtag Drabbe.

Hellings, oud COLN-ingenieur, herinnert zich nog dat de kaarten in de vijftiger jaren te Delft zijn overgetekend. Ook nu zijn ze weer waardevol om voor het landelijk gebied het referentie-GOR te kunnen reconstrueren. Maar... ze zijn niet meer te vinden. Bij Alterra heeft men een met de hand gekopieerde set voor Groningen, bij de

Topografische Dienst te Emmen blijkt de complete landelijke set niet meer aanwezig. We weten zeker dat deze kaarten destijds door Cultuurmaatschappijen en de Cultuurtechnische Dienst (nu DLG) zijn gebruikt bij de 'verbetering' van de waterhuishouding van het landelijk gebied in het kader van ruilverkavelingen en A2-werken.

Als u of uw organisatie beschikt over deze kaarten zouden we graag de mogelijkheid hebben om deze te scannen, om zodoende de set voor Nederland compleet te maken.

Zou u daarvoor contact willen opnemen met:

Harry Massop
Alterra
Postbus 47
6700 AA Wageningen
Tel (0317) 47 43 07
harry.massop@wur.nl

of met:

Nicko Straathof
Natuurmonumenten
Postbus 9955
1243 ZS 's-Graveland
Tel (035) 655 97 27
Tel 06 29 00 41 84
n.straathof@natuurmonumenten.nl

Vreemde verschijnselen onverklaard

In overleg met het veld, in dit geval bollenkwekers in de omgeving van De Zilk bij Heemstede, krijg ik soms vragen voorgeschoteld waarop ik het antwoord schuldig moet blijven. Ik zal de laatste zijn om te beweren dat hetgeen men in het veld uit ervaring weet onzin zou zijn. Alleen het waarom is soms niet voor de hand liggend, althans op het eerste gezicht.

Zo doen verschillende verhalen de ronde over het zogenoemde Lisse-effect. Volgens de kwekers gaat het erom dat in een put bij Lisse kan worden gezien wanneer het zeewater hoog staat. Anderen zeggen dat het Lisse-effect de plotseling zeer hoge grondwaterstand is na een bui. Over dit laatste gaat ook een stuk in *Groundwater*, Nov–Dec 2002, pag 652–656. Hier wordt uitgelegd hoe dit kan worden veroorzaakt door het dichtslaan van de bodem bij een hevige bui, waardoor een laagje water aan maaiveld optreedt dat de onverzadigde zone afsluit en de lucht daarin capillair onder druk komt. Wij meten dit verschijnsel trouwens met divers in sommige putten bij Hillegom. Het lijkt mij plausibel. Maar hoe zit het met andere ervaringen uit het veld?

- Volgens de kwekers loopt de freatische waterstand in een peilbuis vooruit op een weersomslag, vorst en dooi? “Normaal staat de waterstand op 40 tot 50 cm onder maaiveld, maar als het gaat vriezen daalt deze tot 80 a 90 cm”.
- Hoe komt water op het ijs van sloten voorafgaand aan de dooi, terwijl niet wordt bemalen?

Ik weet niet of het waar is, maar zal zeker onze diver-registraties erop nalopen. Maar wellicht hebben meerdere hydrologen plausibele verklaringen voor deze ervaringen uit het veld. Het lijkt me goed dat die dan ook in STROMINGEN worden geplaatst. Wellicht ook zijn er meer ‘vreemde’ verschijnselen die om een verklaring vragen. Ik hoor het graag.

Theo Olsthoorn

Dr.ir.T.N.Olsthoorn
Teamleider Hydrologie-Ecologie
Waterleidingbedrijf Amsterdam
Tel (023) 523 35 69/06 20 44 02 56
E-mail t.olsthoorn@wlb.amsterdam.nl